

Kdo vlastně byl voják, jenž má pomník v Motole, hrob na Olšanech, ulici v Brně-Tuřanech a dokonce o něm byl natočen film a vyšla kniha? V zásadě se dá říci, že se jednalo o prostého vojáka, čeledína, který byl ve špatný čas na špatném místě.

Josef Kudrna se narodil v roce 1881, ale do povědomí národa se zapsal až svojí vojenskou službou. Ostatně, nebýt světové války, žil by jako prostý čeledín se svojí manželkou Annou a dětmi relativně spokojený život. Zaměříme se tedy jen na jeho krátké vojenské vystoupení v roce 1915. Předně je třeba upozornit na fakt, že J. Kudrna bojoval již předtím a dramatické události z května 1915 prožíval jako voják, který se právě zotavil ze zranění a po opuštění lazaretu nastoupil službu k 102. náhradnímu pěšímu pluku v Benešově. A zde celý příběh začíná. Velitelem pluku byl nejen u mužstva neoblíbený a údajně i mstivý podplukovník Kukačka. Vojáci mu však svůj názor na něj dávali na vědomí až při svém odjezdu na frontu. V dubnu 1915 se stavěl 9. pochodový prapor, jehož 4. rotě velel záložní poručík Vlasák a velitelem 5. čety byl kadet aspirant František Loubal. A právě do této roty byli zařazeni záložníci po návratu z nemocnice a do 5. čety vojín J. Kudrna. Už v tuto chvíli skupinka projevovala nespokojenost s tím, že jim po návratu z nemocnice nebyla dána dovolená. A pochopitelně nebyli spokojeni ani s tím, že po návratu z nemocnice mají jít rovnou na frontu. Především velitel náhradní roty hejtman Chocenský však neměl s navrátilci slitování a dokonce na celou 4. rotu, která byla ubytovaná v benešovské sokolovně, uvalil čtrnáctidenní ostré kasární vězení. Mimo výcviku tedy nikdo nesměl budovu opustit. Toto opatření pochopitelně neuvítali vojáci s nadšením, ale hejtman Chocenský je dokonce po pár dnech ještě zpřísnil a zakázal přístup do sokolovny i manželkám vojáků a jejich dětem. Nesměli spolu mluvit dokonce ani u plotu. Datum odjezdu na frontu vojáci neznali, takže ráno 3. května 1915 považovali za začátek běžného výcvikového dne. Stejně jako jiné dny vyrazili na cvičiště za Chlístovem. To, že něco nebude jako obvykle, vojáci začali tušit až při návratu z cvičiště, kdy k nim setník Hüttl pronesl projev, jímž se s nimi v podstatě loučil. Do sokolovny se vrátili přibližně v jednu hodinu a nemohli si nevšimnout, že stráž je silnější než obvykle. V tomto okamžiku se vojáci dozvídají, že na frontu odjíždějí již večer.

A události se začínají rozbíhat poněkud rychleji. Pochopitelně je třeba se připravit k odjezdu, doplnit vybavení, ale také se začíná objevovat do té doby skrývaný alkohol. Alkoholu přibývá, objevují se housle a harmonika a mužstvo se dostává do nebezpečně veselé nálady. Netrvá dlouho a začínají se zpívat písničky proti neoblíbeným důstojníkům. Za této situace jde po silnici okolo sokolovny pplk. Kukačka. I když mu muselo být jasné, že nálada mužstva mu není nakloněna, vkročil do sokolovny. Alkoholem posílení vojáci ho obklopili a začali mu vyčítat vše, co měli na srdci, pochopitelně bez patřičné vojenské zdvořilosti. Výčitek bylo mnoho, ale k fyzickému kontaktu nedošlo. Pplk. Kukačka velmi rychle odešel a všem bylo jasné, že se bude chtít pomstít. Naneštěstí si jako vykonavatele své pomsty zvolil krajně neoblíbeného hejtmana Chocenského, který ihned po vkročení do sokolovny začal vojáky mlátit holí. To už bylo na

vojáky moc a začali po něm házet cihly, které byly uskladněny na dvoře. I on tedy rychle vycouval, ale i tak byl několikrát cihlou zasažen. V tuto chvíli se vojáky pokusil uklidnit velitel roty por. Vlasák, ale bylo to nad jeho síly. Hlavními řečníky ze strany vojáků byl desátník Macourek a vojíni Smitka a Kukačka. Nicméně voj. Kukačka údajně nebyl iniciátorem incidentu s důstojníky.

Výstup v sokolovně však nezůstal utajen ve městě. Ihned se začala šířit fáma, že se vzbouřili vojáci a to nejen v Sokolovně, ale i v kasárnách. Dokonce se říkalo, že vojáci z kasáren jdou těm vzbouřeným v Sokolovně na pomoc. Opak byl však pravdou. V kasárnách byl tou dobou na pěším výcviku německý prapor nováčků, dragounů. A právě ty použil Kukačka na zkrocení osádky sokolovny. Do čela dragounů byl postaven setník Dvorský a jelikož dragouni na rozdíl od vzbouřenců měli nejen zbraně, ale i municí, netrvalo uklidnění vzbouřených vojáků dlouho. Jakmile bylo dosaženo určitého pořádku, začalo zatýkání, které řídil pplk. Kukačka a hejtman Chocenský. Označili asi deset vojáků, kteří byli zadrženi. Mezi zatčenými byli pochopitelně i desátník Macourek a vojíni Smitka a Kudrna. Zbytek roty byl večer odveden na nádraží a pod dohledem odjel na frontu.

Až za měsíc se zbytek roty dozvěděl co se stalo se zatčenými. Kudrna byl 7. května 1915 zastřelen na Motolské pláni, ostatní dostali vězení. I vlastní poprava měla mít odstrašující charakter. Na Motolské pláni nastoupily pražské pluky a 102. pluk, jemuž velel setník Cipra. 102. pluk musel projít před nastoupenými jednotkami jako oceňovaný hanbou na své místo. A nyní vlastně, proč byl popraven právě Kudrna. K tomu mohu použít jen informaci z knihy F. Loubala, kde dotyčný, který byl Kudrnovým velitelem píše, že s největší pravděpodobností za Kudrnovým koncem stojí fakt, že byl považován za komedianta a že byl v civilu nejméně ceněn. Zároveň byl považován za světem prošlého, a tudíž i vzpoury schopného. Stejně tak je zde uvedeno, že Kudrna svým postojem zachránil ostatním zatčeným život. A zde už bych si dovolil citovat: „Kudrna dokázal, že právě malý český člověk, často snad i posmíváný, dovedl býti na svém místě a dovedl zachraňovati i druhé, což mnozí společensky o hodně výše jeho, vždy nedovedli.“

A snad závěrem, pplk. Kukačka byl po těchto událostech odeslán do výslužby a hejtman Chocenský mohl uplatnit svoji povahu na frontě, kam byl odeslán.

Josef Kudrna a film

V roce 1928 byl natočen němý film Jménem Jeho Veličenstva, jehož režisérem byl Antonín Vojtěchovský. Film je též znám pod druhým názvem Poprava pěšáka Kudrny. V době své premiéry 31. 5. 1929 byl prezentován jako drama s touto upoutávkou: Voják je válečným soudem odsouzen k trestu smrti, protože uhodil brutálního důstojníka. Film byl natočen podle divadelní hry Antonína H. (Hýskovského) Řehoře Poprava Josefa Kudrny. Film byl natáčen v improvizovaném ateliéru, který byl upraven ze sálu Občanské besedy v Hradci Králové, exteriéry v kasematech v H. Králové a v Praze na Malé Straně.

Popis filmu

Vypukne první světová válka a čeledín Josef Kudrna se musí, jako mnoho dalších mužů,

rozloučit se svou ženou. Na frontě je raněn, ale brzy je z lazaretu poslán zpět do boje. Při nástupu se Josef dostane do konfliktu s hejtmanem a ten jej uhodí. Vojáci se Kudrny zastanou a vrhnou se na brutálního důstojníka. Josef je zatčen a postaven před vojenský soud. Předseda soudu nezkoumá vinu či nevinu, protože silně protičesky naladěný polní podmaršálek dal předem tajný rozkaz, aby byl Josef odsouzen k trestu smrti. Tento nejvyšší trest má sloužit jako varování českým vojákům. Marně prosí Kudrnova žena s dětmi o milost.

Hráli: Jaroslav Průcha (J. Kudrna), Růža Věchovská-Vojtěchovská (Anna Kudrnová, manželka), Josef Skřivan (polní podmaršálek Schwerdtner), Milada Petrovská (Schwerdtnerova žena Žofie), Antonín Nálevka (předseda soudu plukovník Heckendorfer), Josef Rezler (hejtman Chocenský), Jiří Válek (podplukovník Plevka), Karel Schleichert (posádkový kurát Voneš), Jiří Válek. V. Pokorný (císař František Josef I.), Rudolf Klásek (žalářník), Antonín Vojtěchovský (šumař), Josef Bek (Kudrnův syn). Mimo jiné to byla první role Jaroslava Průchy a ojedinělé filmové vystoupení významného divadelníka Josefa Skřivana, Josef Bek zde hraje jako osmiletý.

Ulice Josefa Kudrny

Po J. Kudrnovi je pojmenovaná v Brně-Tuřanech ulice. Této cti se mu dostalo za tzv. protihabsburskou vzpouru v době 1. světové války, v roce 1930. V roce 1945 je ulice krátce přejmenována na Písčítou a poté v roce 1946 opět na Kudrnovu. Časový rozpis jmen této ulice :

12. 12. 1930 Kudrnova (Kudrnagasse)

17. 3. 1939 Kudrnagasse – Kudrnova

20. 2. 1942 Sandfeldgasse (Písčítá)

10. 5. 1945 Písčítá

25. 9. 1946 Kudrnova + Ivanovická

28. 12. 1960 Kudrnova

Zdroje:

Josef Kudrna, oběť rakouské soldatesky, František Loubal, 1929

<http://www.vets.estranky.cz/clanky/vpm-hlavni-mesto-praha/Vojenska-pietni-mista-v-Praze-5>

http://www.vets.estranky.cz/clanky/vpm-hlavni-mesto-praha/vojenska-pietni-mista-v-praze-3- - strana-6 - _

<http://www.turany.cz/docu.php?docid=608>

http://www.encyklopedie.brna.cz/home/?acc=profil_ulice&load=2869

<http://cs.wikipedia.org/wiki/>

<http://www.fdb.cz/filmy-popis-obsah/26080-Jmenem-Jeho-Velicenstva.htmlVPM> :

Zmíněn na pomníku v Odolené Vodě

<http://www.vets.estranky.cz/clanky/vpm-okres-praha-vychod/odolena-voda>

Pohřben v Praze 3, Olšanských hřbitovech

<http://www.vets.estranky.cz/clanky/vpm-hlavni-mesto-praha/vojenska-pietni-mista-v-praze-3- ->

[strana-6](#) -

Pomník v Praze 5 ☐ Motole

<http://www.vets.estranky.cz/clanky/vpm-hlavni-mesto-praha/Vojenska-pietni-mista-v-Praze-5>

VPM

Martin Brynych